ולסתום. אם החזיק בחלון ג׳ פנים בחצר השותפין ובא חבירו וסתמו שבנה כותל כנגדו והוא שתק נלאלתר הויא חזקה לזה הסותם אלא יפתח עוד חבירו אלא ברשותו וחזקת ג׳ פנים שהיה חלונו פתוח אינה כלום מאחר ששתק כשסתמו זה: **אמין אדם עשוי שסותמין אורו בפניו ושופך.** ומדשתק אודויי אודי ליה דשלא כדין החזיק מעיקרא: **שמרבה עליהן את הדרך.** שרוב בני אדם יוצאין ונכנסין עכשיו בחצר יותר מבתחלה ולוכא נגיעות כדמעיקרא: **והלא מרבה עליהן את הדרך.** בגנין עלייה זו אלא היתה שם קודם לכן והוא מכניס לתוכה דיורין לבד דיורין שבביתו

אולסתום לאלתר הוי חזקה שאין אדם עשוי שסותמים אורו בפניו ושותק: לקח בית בחצר אחרת לא יפתחנו לחצר השותפין: מאי טעמא מפני שמרבה עליהם את הדרך אימא סיפא אלא אם רצה בונה את החדר לפנים מביתו ובונה עלייה על גבי ביתו והלא מרבה עליו את הדרך אמר רב הונא מאי חדר שחלקו (ו) בשנים ומאי עלייה אפתאי: **מתני׳** לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון היה קטן לא יעשנו גדול אחד לא יעשנו שנים אבל פותח הוא לרה״ר פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון היה קטן עושה אותו גדול ואחד עושה אותו שנים: **גמ׳** מנהני מילי א״ר יוחנן דאמר קרא וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו מה ראה ראה שאין פתחי אהליהם מכוונין זה לזה אמר ראוין הללו שתשרה עליהם שכינה: היה קטן לא יעשנו גדול: סבר רמי בר חמא למימר בר ד׳ לא לישוייה בר תמניא דקא שקיל תמניא בחצר אבל בר תרתי לישוייה בר ארבעה שפיר דמי א״ל רבא מצי א״ל בפיתחא זוטרא מצינא לאצטנועי מינך בפיתחא רבה לא מצינא אצטנועי מינך: אחד לא יעשנו שנים: סבר רמי בר חמא למימר בר ארבעי לא לישוייה תרי בני תרתי תרתי דקא שקיל תמני בחצר אבל בר תמני לישוייה בני ארבעי ארבעי שפיר דמי א״ל רבא מצי אמר ליה בחד פיתחא מצינא אצטנועי מינך בתרי לא מצינא אצטנועי מינך: אבל פותח הוא לרה״ר פתח כנגד פתח: דא״ל סוף סוף הא בעית אצטנועי מבני רה״ר: **מתני׳** אין עושין חלל תחת רה״ר בורות שיחין ומערות א״ר מתיר כדי שתהא עגלה מהלכת וטעונה אבנים אין מוציאין זיזין וגזוזטראות לרה״ר אלא אם רצה כונס לתוך שלו ומוציא לקח חצר ובה זיזין וגזוזטראות הרי זו בחזקתה: **גמ׳** ורבנן זימנין דמפחית ולאו אדעתיה: אין מוציאין זיזין וגזוזטראות וכו׳: ר׳ אמי הוה ליה זיזא דהוה נפיק למבואה וההוא גברא נמי הוה ליה זיזא דהוה מפיק לרה״ר (הוו קא מעכבי עליה בני רה״ר) אתא לקמיה דר׳ אמי א״ל זיל קוץ אמר ליה והא מר נמי אית ליה דידי למבואה מפיק בני מבואה מחלין גבאי דידך לרשות הרבים מפיק מאן מחיל גבך: ר׳ ינאי הוה ליה אילן הנוטה לרשות הרבים הוה ההוא גברא דהוה ליה נמי אילן הנוטה לרשות הרבים הוו קא מעכבי עילויה אתא לקמיה דר׳ ינאי א״ל זיל

לקח בית בחצר אחרת לא יפתחנה לחצר השותפין. פירוש אפילו לביתו כדי (ו) שלא יכנס ממנו לחצר השותפין: **ראוין** הללו שתשרה שכינה עליהם. מסיפיה דקרא דרישא דכתיב ותהי עליו רוח אלהים: נפלה

רה״ר אלא במתנה ליה כדאמרינן במס׳ שבת (דף נ״ו): **אמר ראוין הללו כו׳.** מדכתיב התם [במדבר כד] מה טובו אהליך קדייק: **סבר רמי בר חמא למימר.** דמאי דקתני היה קטן לא יעשנו גדול היינו דאי הוה פתח בר ד׳ אמות אינו לא ירחיבנו לא׳ אמות דקמפסיד לבעלי החצר דקשקיל השתא תמני אמות בחצר כנגד כל הפתח בתורך ארבע אמות רחוק מן הפתח כדאמרינן בפרק ראשון (לעיל יא.) היה רחב שמנה נוטל שמנה אמות בתורך החצר כנגד רוחב כל הפתח ואילו מעיקרא לא הוה שקיל אלא ארבע אמות. אבל לגיעותא לא הוה חיים רמי בר חמא דכי היכי דמצטנעי מפתח קטן מצטנעי (ג) מפתח גדול: **בר תרתי.** דשקיל נמי ד׳ אמות בחצר כבר ארבעי כדאמרי׳ [שם] נותן לכל פתח ארבע אמות: **לישוייה בר ארבעי.** דלא מפסיד לחבריה מידי דמעיקרא נמי הוה שקיל ד׳ אמות בחצר: **קרין בני ארבעי.** דהשתא נמי לא שקיל אלא תמני בחצר כמעיקרא. ולאצטנועי נמי לא חיישינן דמה לי ח׳ אמות בפתח אחד מה לי ח׳ אמות חלוקות לב׳ פתחים בשני מקומות מ״מ ח׳ אמות יש לו פתוחות לחצר: **כחד פיתחא מצינא לאצטנועי.** כשהוא נעול יכולני להשתמש בחצר א״נ להשתמש שלא כנגדו אבל בשני פתחים לא מצינא לאצטנועי כל כך דאפי׳ אם האחד נעול השני יהיה פתוח: **סוף סוף הא בעית לאצטנועי מבני רה״ר.** שרואין בביתך דרך פתח הבית ורוכבי סוסים וגמלים רואין בתוך (ד) חלונותיו: **מתני׳ אין עושין חלל תחת רה״ר.** ואע״ג דמקבל עליה כל היזקא דאתי מחמתיה אמין רצונם של בני אדם ליזוק ולירד לדין על עסקי ממונו. ומפרש ואזיל מה הוא שאתו חלל בורות שיחין ומערות: **ר״א מתיר.** אלא שיכסהו כיסוי חזק כדי שתהא עגלה מהלכת דר״א אזל בתר השתא ולא חיים לשמא היום ולמחר יכלה הכיסוי ויפול והכי אמרינן בגבא קמא (דף נב.): **זיזין.** קורות קטנות: **גוזוטראות.** קורות גדולות הבולטות מן הבית לחוץ ואיכא לאיחסם פן יכשלו בהם בני רה״ר והלכך אין מוציאין דהא כל בני רה״ר ליתנהו בגיה דלימחלו: **כונס לתוך קרקע שלו.** את כותלו ומניח מקרקעו לחוץ כשיעור הוצאת זיזין ומוציא: **וכה זיזין וגזוזטראות.** הבולטות לרשות הרבים: **הרי זו בחזקתה.** דטעינן לנוקא ואומרים אימר כונס לתוך שלו היה אבל המוכרה לו שהוציא הזיזין הוא היה צריך להביא עדים שכנס לתוך שלו או שיטענו שני חזקה החזקתי וכנסתי לתוך שלי דהויא לה חזקה שיש עמה טענה אבל לוקח לא צריך למיטען מידי אלא כך לקחתיה וא״נ לטעון היאך הויא המוכר את הזיזין לחוץ לרה״ר דטוענין ליורש וטוענין ללוקח [לעיל כג.]: **גמ׳ ורבנן.** דאסרי סברי לא חזלינן בתר השתא ומיישינן משום דזימנין דמתליע מתוכו ויפחות ולאו אדעתיה דעובר ברה״ר ויעבור ויפול: **מפיק למבואה.** מוציא (ה) למבואה והמבוי מקום הלוך כל בני המדינות הוא: **הוו מעכבי עילויה בני רה״ר.** שנופיו מזיקין לגמל ורוכבו: זיל

ו) לעיל ס׳. ב) [לעיל כג.], ג) [לעיל ס׳.], ד) מ״ש מ״ז וכן בר״ף ורא״ש ליתא.

תורה אור השלם

ו וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שכן לשבטיו ותהי עליו רוח אלהים: במדבר כד ב

גליון הש״ס

מתני׳ ר״א מתיר. עיין בר״ש ריש בכורים:

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ שחלקו לשנים: (ב) שם מר נמי מ״מ ליה א״ל ר״ל: (ג) רשב״ם ד״ה סבר וכו׳ מצטנעי נמי מפתח גדול: (ד) ד״ה סוף וכו׳ חלונותיך הס״ל: (ה) ד״ה מפיק וכו׳ מוציא למבוי והמבוי מקום: (ו) תוס׳ ד״ה לקח בית וכו׳ כדי שיכנס כל״ל ותיכף שלא נמתק:

מוסף רש״י

שאין פתחי אהליהם מכוונין זה לזה. שלא יכן לתוך אהל חבירו (במדבר כד ב). **כדי שתהא עגלה מהלכת.** אם תקרסה מוקה כל כך מותר, ואע״ג שסופה שתתליע ותפחת (לעיל כז:). **אין מוציאין זיזין וגזוזטראות לרה״ר.** אם הכונה בית לא יוציא לאלו קורות תקרתו לרה״ר, אבל אם רוצה כונס בביתו לתוך שלו ומוציא לאלו קורותיו לתוך (לעיל כג.). **הרי זו בחזקתה.** שבית דין שופטין לו שהראשון כנס לתוך שלו או נתפייס עם הרבים (שם).

רבינו גרשום

ולסתום. שאם יש לאדם חלון בחצר חבירו ובונה בעל חצר כנגדו וסותמו בפנים. אם לא מיחה לאלתר בעל חלון (שעה) לאלתר הוי חזקה לבעל חצר לסותמו: לקח. אחד מן השותפין: בית בחצר אחרת לא יפתח לחצר השותפין. מפני שמרבה על השותפין דריסת רגל של אותן שיהיו דרין באותו בית מה שלא היה שם קודם לכן: בנה עלייה על גבי ביתו ורוצה לשוכרה לבית דירה לא יפתח לה פתח בחצר השותפין מפני שמרבה עליהם הדרך: אלא אם רוצה כו׳. מפרש בגמ׳. והלא מרבה על הדרך. דהשתא בונה עלייה מה דהשתא לא היתה שם קודם לכן ומשים בה דיורין אע״פ שפותחה בתוך ביתו מרבה עליהם הדרכים. אלא מאי בונה את החדר ואת העלייה דקאמר לא עלייה ממש אלא שחלק חדרו לשנים וחלק החיצון קרוי חדר ומאי עלייה דקאמר אפתא שקורין אפלדרי״ץ והיינו חלק הפנימי ושוכר האחר לדירה. ואי אמרת והלא מרבה עליהם הדרכים לא

עין משפט נר מצוה

רפג א מיי׳ פ״ז מהל׳ שכנים הל׳ ז סמג עשין פב טוש״ע ח״מ סי׳ קנד סעיף יב:

רפד ב ג מיי׳ פ״ה שם הל׳ ח סמג שם טוש״ע שם סעיף ה:

רפה ד מיי׳ שם הל׳ ו טוש״ע שם סעיף ג:

רפו ה מיי׳ שם הל׳ י טוש״ע שם סעיף ד:

רפז ו מיי׳ שם הל׳ ו טוש״ע שם סעיף ג:

רפח ז ח ט מיי׳ שם הל׳ י יא טוש״ע שם סעיף ד:

רפט י מיי׳ פי״ג מהל׳ נזקי ממון הל׳ כג סמג עשין שם טוש״ע ח״מ סי׳ תח סעיף ה:

רצ כ מיי׳ שם הל׳ כד טוש״ע שם סעיף ג:

רצא ל מיי׳ שם הל׳ כה טוש״ע שם סעיף ג:

רצב מ מיי׳ שם הל׳ כג טוש״ע שם סעיף ה:

רבינו גרשום (המשך)

מצי אמרת דכשם שאם היו לו בני בית לזה יותר מן השותפין אחרים לא היו יכולין לעכבן שלא יכנסו ושלא יצאו בחצר כך עכשיו כיון שלא בנה בנין יותר אלא שהיה כמו שהיה וחלקו לשנים והכניס דיורין בחלק האחד אין יכולין לעכבו: **פיסקא.** שלא היו מכוונין זה כנגד זה. מפני היזק ראיה: אם היה קטן. הפתח: ה) דקא שקיל ח׳ אמות בחצר דאיכא ביה שיעור ב׳ פתחים: אבל בר תרי (טפח בנ״) אמות. לישוייה בר ארבע אמות (טפח בנ״) רוחב שפיר דמי דסוף סוף לא שקיל אלא ד׳ אמות ככל פתח שהוא פתוח מח׳ אמות (טפח בנ״). ואם הפתח פחות מח׳ וחלקן לשני פתחים לכל פתח יש לו ד׳ אמות ושהוא בו ח׳ אע״פ שלא נחלק לשנים יש ח׳ אמות: אבל בר תמני. שיש לו ח׳ אמות לישוייה תרי פתחים שפיר דמי דסוף סוף לא שקלי אלא ח׳ אמות בחצר כדמעיקרא: מצי אמר ליה. בחד פיתחא מצינא דאצטנועי מינך שאני משתמש כשהוא נעול: בתרי פתחי לא מצינא אצטנועי. שכשראהת נעול השני פתוח: אבל פותח הוא לרה״ר פתח כנגד פתח דא״ל סוף סוף כו׳: **פיסקא** ור״א מתיר. ובלבד שיכסנו כסוי חזק כדי שתהא עגלה כו׳: ורבנן. דאסרי מאי טעמא והלא הכסוי חזק סברי דזימנין דמיפחת. שיתליע מתוכו ולאו אדעתיה דהאי שיהא רעדע: זיזין. יבורנ״ש: גזוזטראות. קורות: לרה״ר. דליתנייהו כל בני רה״ר גבי הדדי דלימחלי ליה: לקח חצר ובה זיזין וגזוזטראות שיוצאין לרה״ר הרי זו בחזקתה ואין צריך לקרע: מחלין לי בני מבואה. דיחידים ניהנו ומצי מחלי: הוו מעכבי עילויה. בני רה״ר שנופיו מזיקין לגמל ורוכבו:

ה) נראה דהוא ליון על הגמ׳ דסבר רמי בר חמא למימר דבר ד׳ לא לישוייה בר תמניא דקא שקיל וכו׳.

נפלה אינו חוזר ובונה אותה. השתא ס"ד דבית שבנה בזמן שבהמ"ק קיים ונפלה חוזר ובונה וכשלקח אחר המסורדת הרי זו בחזקתה דכל זמן שהיא קיימת יש לנו לתלות שבחיתר עשה בזמן שבהמ"ק קיים אבל כשנפלה תליגן שבאיסור נעשית לאחר מורכן ומע"ה פריך אדרב הונא אמאי חוזר ובונה אותה כיון דנפלה אית לן למיתלי שבאיסור הוא ומשני איסורא שאני דאפי' ודאי נבנה בהיתר כי נפלה אסור לבנותה ולסייד: **מים לא נשתה** [וכו'] שתכו. ות"ת אמאי לא אהדרו דאפשר במי בורות דפסולין לניסוך כדמשמע בסוכה (דף מח.) ואומר ר"י דדבר דהוי ממין שעושין בו ניסוך משיב כמו דבר עצמו דאי לאו הכי תקשה דישתו יין מבושל דפסול לנסכים ואין להקשות דאפשר במי תותים ויין תפוחים שלא היו יכולין לנסכו (ג) שלא לשתות בלא מים: **דין הוא שנגזור על עצמנו שלא לישא נשים.** תימה הכתיב פרו ורבו ושמא על אותן שכבר קיימו פריה ורביה קאמר והיינו זרעו של אברהם כלה שלא יוליד אלא בן וכת: **מוטב** שיהיו שוגגין **ואל** יהיו מזידין. דדבר שאין ידוע אם יקבלו כשנמתה בהן אם לאו צריך למתות כדמוכח בפ' במה [בהמה] (שבת דף נה. וסס ד"ה ואע"ג) דאמרה מדת הדין (ג) אם לפניך גלוי לפניהם מי גלוי וגענשו אבל דבר שאינו יודעים בבירור שלא יקבלו אמרינן מוטב שיהיו שוגגין וכו' ג):

הדרן עלך חזקת בתים

זיל האידנא ותא למחר בליליא שדר קצייה לההוא דידיה למחר אתא לקמיה א"ל זיל קוץ א"ל הא מר נמי אית ליה א"ל זיל חזי אי קוץ דידי קוץ דידך אי לא קוץ דידי לא תקוץ את מעיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר מעיקרא סבר ניחא להו לבני רה"ר דיתבי בטוליה כיון דחזא דקא מעכבי שדר קצייה ולימא ליה זיל קוץ דידך והדר אקוץ דידי משום דריש לקיש ו) דאמר ' התקוששו וקושו קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים: אבל אם רצה כונם לתוך שלו ומוציא: איבעיא להו כנם ולא הוציא מהו שיחזור ויוציא ר' יוחנן אמר א כנם מוציא וריש לקיש אמר כנם אינו מוציא א"ל רבי יעקב לר' ירמיה בר תחליפא אסברה לך להוציא כ"ע לא פליגי דמוציא כי פליגי להחזיר כתלים למקומן ואיפכא איתמר ר' יוחנן אמר אינו מחזיר וריש לקיש אמר מחזיר ר' יוחנן אמר ב אינו מחזיר משום דרב יהודה ג) דאמר רב יהודה ד מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו וריש לקיש אמר מחזיר הני מילי היכא דליכא רווחא הכא הא איכא רווחא: לקח חצר ובה זיזין וגזוזטראות הרי היא בחזקתה: אמר רב הונא ה נפלה חוזר ובונה אותה מיתיבי ו אין מסיידין ואין מכיירין ואין מפייחין בזמן הזה ' לקח חצר מסוידת מכוירת מפויחת הרי זו בחזקתה נפלה אינו חוזר ובונה אותה איסורא שאני ת"ר ז) לא יסוד אדם את ביתו בסיד ואם עירב בו חול או תבן מותר ר"י אומר עירב בו חול הרי זה טרכסיד ואסור תבן מותר ת"ר ח) כשחרב הבית בשניה רבו פרושין בישראל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין נטפל להן ר' יהושע אמר להן בני מפני מה אי אתם אוכלין בשר ואין אתם שותין יין אמרו לו נאכל בשר שממנו מקריבין על גבי מזבח ועכשיו בטל נשתה יין שמנסכין על גבי המזבח ועכשיו בטל אמר להם א"כ לחם לא נאכל שכבר בטלו מנחות אפשר בפירות פירות לא נאכל שכבר בטלו בכורים אפשר בפירות אחרים מים לא נשתה שכבר בטל ניסוך המים שתקו אמר להן בני בואו ואומר לכם שלא להתאבל כל עיקר אי אפשר שכבר נגזרה גזרה ולהתאבל יותר מדאי אי אפשר ט) שאין גוזרין גזירה על הצבור אא"כ רוב צבור יכולין לעמוד בה דכתיב 2 במארה אתם נארים ואותי אתם קובעים הגוי כולו אלא כך אמרו חכמים י) יסד אדם את ביתו בסיד ומשייר בו דבר מועט וכמה אמר רב יוסף ' אמה על אמה אמר רב חסדא ' כנגד הפתח ' עושה אדם כל צרכי סעודה ומשייר דבר מועט מאי היא אמר רב פפא כסא דהרסנא ' עושה אשה כל תכשיטיה ומשיירת דבר מועט מאי היא אמר רב בת צדעא שנאמר 3 אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני תדבק לשוני וגו' מאי על ראש שמחתי אמר רב יצחק ' זה אפר מקלה שבראש חתנים א"ל רב פפא לאביי ' היכא מנח לה ' במקום תפילין ' שנאמר 4 לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר ' וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה שנאמר 5 שמחו את ירושלים וגו' תניא אמר ר' ישמעאל בן אלישע מיום שחרב בית המקדש דין הוא שנגזור על עצמנו שלא לאכול בשר ולא לשתות יין אלא ' אין גוזרין גזרה על הצבור אא"כ רוב צבור יכולין לעמוד בה ומיום שפשטה מלכות הרשעה שגוזרת עלינו גזירות רעות וקשות ומבטלת ממנו תורה ומצות ואין מנחת אותנו ליכנס לשבוע הבן ואמרי לה לישוע הבן דין הוא שנגזור על עצמנו שלא לישא אשה ולהוליד בנים ונמצא זרעו של אברהם אבינו כלה מאליו אלא ' הנח להם לישראל מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין:

הדרן עלך חזקת הבתים

ז': **ונמצא זרעו של אברהם אבינו כלה מאליו.** בענין טוב ולא ע"י עובדי כוכבים ומלות לא יבטלו עוד: **אלא הנח להם לישראל מוטב שיהיו שוגגין.** במה שלוקחין נשים שאינם סבורים שיש איסור בדבר: **ואל יהיו מזידין.** דמשום דלא יוכלו לעמוד בה יבטלוה ונמצאו מזידין הלכך לא גזרינן:

הדרן עלך חזקת הבתים

עין משפט נר מצוה

רצב א ב ג מיי' פי"ג מהל' גזלה ומתנה הל' כד סמג עשין ס"ע ח"מ סי' מיח סעיף ב:
רצד ד מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף ג:
רצה ה ו ז ח ט מיי' פ"ה מהל' תענית הל' יב סמג עשין מד"ס ג טוש"ע או"ח סי' תקס סעיף ה:
רצו י כ ל מ מיי' שם הל' יג טוש"ע שם סעיף כ וגרב אלפס תענית דף קנט:]
רצז נ טוש"ע או"ח סי' תקנד סעיף כה:
רצח ס מיי' פ"ב מהל' ממרים הלכה ה סמג עשין קיח:

מוסף רש"י

מיצר שהחזיקו בו רבים. לעשותו להן לדרך. אסור לקלקלו. ואע"פ שהוא של יחיד (לעיל כו:) שהשוהו ותקנוהו להילוך והבעלים ידעו ושתקו, דומיא דגרים מחל (לקמן קו:). לא יסור אדם את ביתו בסיד. לאחר מורכן, משום אבילות של ירושלים (שבת פ:). חול או תבן. שלא יהא לבן כל צרכו (שם). טרכסיד. סיד מזון ומתקשה יותר משאם לא יערב בו (שם). פאר תחת אפר. ס"מ בתקוס מפולין דמתיב הכי (יחזקאל כד) פאתך חבוש עליך אמרינן אלו מפולין, ומתרגמינן נמי מוטפתך הוין עליך, ואיכא מיתיבי מפולין במקום שמוחו של תיוון דופף (חגיגה טז.). הנח להם לישראל. דבכל שהרגילו בו ולא יזהרו בסם, מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין. לעבור כשתעו ולא יעמוו כך (ביצה ל:).
הדרן עלך חזקת הבתים

רבינו גרשום

כיון דחזי דמעכבי. להאי אמר ש"מ דלא ניחא להו ומשום יקרא דידי שתקו: איבעיא להו כנס לתוך שלו ולא הוציא. דיזרן באותה פעם באותה כניסה מהו שיחזור ויוציא לאחר זמן. מי אמרי' כיון דלא הוציא בתחלה בההיא כניסה ויתרה לבני רה"ר אי לא: ר' יוחנן אמר. לרשותו מוציא בה זיזין כל זמן שירצה. וריש לקיש אמר כנס ולא הוציא לאלתר אינו מוציא שוב: להחזיר כתלים למקומן. כמו שהיה: אבל רה"ר מצר שהחזיקו בו [רבים]. שכבר דשין באותה כניסה: ה"מ. דאסור לקלקלו היכא דליכא רווחא טפי ברה"ר: אין מכיירין. שאין עושין ציור מן הסיד עצמו כמו שעושין בנאין: אין מפייחין. שאין מלבין הבית לאחר שמצייר בזמן הזה מפני איבול בהמ"ק: אין חורר ובונה אותה. באותו סיד וכיור: איסורא שאני. שאסרו חכמים מפני איבול: אבל אם (כן) עירב בו חול. שלא יהא לבן כל כך: הרי זה טרכסיד. השביחו מפני שאע"פ ששחור כמעט נעשה חזק ונדבק ביותר: אפשר בפירות אחרים. שלא היו מביאין בכורים אלא משבעת המינין: שתקו. שא"א לחיות בלא מים: במארה אתם נארים. כשאתם גוזרים מארה גזרה ואותי אתם קובעין בהם בהסכמתכם. אי איכא הגוי כולו שיכולין לעמוד בה אין. מקומות הגזירה ואי לא לא: בת צדעא. ו) שלא תזכין צדעא בשרק שלא תיתפור ממנה שיער: כנגד הפתח. כדי שתהא נראה: לשבוע הבן. שעושין לסוף שבעה: שיהיו שוגגין. שיבטלו אותו דין בשוגג ואל יהיו מזידין שאם נגזור גזירה יהיו מבטלין אותה במזיד שלא יהיו יכולין לעמוד בה שלא לישא אשה: הדרן עלך חזקת הבתים

ו) תולי ל"ל שלא תעביר לדעת בשרק כדי שתיפול ממנה שער.

מסורת הש"ס

ו) סנהדרין יח. יט. ב"מ קז:. ב) כ"ק כח. לעיל יב. מו: לקמן ק.. ג) שבת פ: [תוספתא פוטר פט"ו]. ד) [תוספתא שם]. ה) ע"ז לו. חולין ג: [כ"ק עט:]. ו) [תוספתא פ"כ]. ז) [תענית מז.]. ח) [תיבת שנאמר ליתא בכ"ל אלפס]. ט) [שם כתוספתא תענית ל:]. י) [שבת קמח: ביצה ל.]. כ) נע"י: כדי להסיר. ל) [וע"ע תוס' ע"ז ד. ד"ה שהיה כיסה].

תורה אור השלם

1 התקוששו וקושו הגוי לא נכסף: צפניה ב א
2 במארה אתם נארים ואתי אתם קבעים הגוי כולו: מלאכי ג ט
3 אם אשכחך ירושלם תשכח ימיני: תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי אם לא אעלה את ירושלם על ראש שמחתי
תהלים קלו ה-ו
4 לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר שמן ששון תחת אבל מעטה תהלה תחת רוח כהה וקרא להם אילי הצדק מטע יי להתפאר:
ישעיהו סא ג
5 שמחו את ירושלם וגילו בה כל אהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה: ישעיהו סו י

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה ורש נקיט אמר כנס אינו מוציא. נ"ב [אסר ההתחלה ונשאר זה אלאין] ומאן דקא מיבעי ליה נמי לא קא מיבעי ליה אלא בלהחזיר כו' והכי קא מיבעי ליה הא דתנן אלא אם רצה כונס לתוך שלו ומוציא ומשכנם ממל לבני רה"ר ושוב אינו יכול להחזיר כתלים למקומן אלא מוציא זיזים בלחוד או דלמא ה"ק כונס לתוך שלו ומוציא ואתם היא כיון דבכר הוציא וזיזן אינו מחזיר כתלים למקומן דבכר מחל לבני רה"ר אבל אם לא הוציא עדיין אלא כנס בלבד מחזיר כתלים למקומן ומאי דקאמר מהו שיחזיר הוצא ה"פ מי נימא דמוציא זיזין וא"כ שוב לא יחזיר כתלים למקומן או דלמא אינו מוציא לפי שמחזיר הכתלים למקומן וממילא אם הוציא שוב אין יכול להחזיר וכה לא נצטרך לפרש דמאי דקאמר ואיפכא איתמר משום דר' יוחנן מוקמינן כרב יהודה כמו שפירש רשב"ם: (ב) תוס' ד"ה מיס וכו' אלא היו יכולין לסבול בלא שתיית מים סס"ד: (ג) ר"ה מוטב וכו' דאמרה מדת הדין רבש"ע אם לפניך:

לעזי רש"י

טנפ"ל [טינפל"א]. צדעה. צדעות.

המוכר את הבית. סתם: **היציע.** בגמרא מפרש. ואינו בכלל בית אע"פ שפתוח היציע לתוכו של בית דאיכא למימר דכיון דתשמישו לבית מכרו עם הבית אפ"ה אינו מכור: **ולא את החדר.** אע"פ שהוא לפנים מן הבית ופתוח לתוכו ודריסתם לבית דכיון דאין תשמישו כשל בית שאינו עשוי אלא להניע שם תפליו לשמור כמין מיבה הלכך אינו בכלל בית: **כומן שיש לו מעקה כו'.** הוי משוב בפני עצמו ולא בטיל לגבי בית: **גמ' אפתא.** אפנטמ"ן בגין נמוך אצל הבית מצדו או מאחוריו: **בדקא חלילה.** איכו נמי כמין אפתא סמוך לבית אלא שעשוי חלונות חלונות לנוי לודר"ם בלע"ז והיינו לשון חלילה על שם שכתליו חלול כל סביביה ועשוי חלונות כן נראה בעיני: **כ"ש בדקא חלילה.** דאינו מכור דאין תשמישו דומה לתשמישו של בית כלל שהרי לנוי עשוי ולהקר שם: **אבל אפתא.** שהוא סתום כבית דמי תשמישו לתשמיש דבית טפי ומזדבנא בכלל בית: **היציע התחתונה וגו'.** ג' היו זו על גב זו כו' ב) וכל אחת ואחת מרחבת אמה מחברתה בשביל שהיו כונסין את החומה אמה להושיב דאשי קורות של תקרה המפסקת בין יציע ליציע דכתיב [מ"א ו] כי מגרעות דהיינו כניסת החומה נתן לבית סביב לבלתי אחוז בקירות הבית כלומר שלא יצטרך לנקוב את קירות הבית לתחוב שם דאשי קורות: **דכתיב.** ביחזקאל: **הצלעות צלע אל צלע וגו'.** ופשטיה דקרא בתאים מיירי: **קנה אחד אורך וגו'.** היינו שם אמות שכן מדת הקנה כדמפרש ביחזקאל (מ) ואיציע התיכונה קאי דהויא שם אמות: **ואיבעיא לימא מהכא.** נפקא לן דתא היינו בנין שאחורי בית דהיינו יציע דקאשיב תא אחורי ההיכל: **כותל ההיכל שש כו'.** משנה במסכת מדות דקאשיב אורך ההיכל מן המזרח למערב מאה אמה כותל האולם חמש כו' ומדקא משיב תא לנסוף ש"מ היינו יציע: **כותל ההיכל שש.** עובי הכותל שאחורי בית קדשי הקדשים: **והתא שש.** חללו של תא מן המזרח למערב: **וכותל הפא.** כותל מערבי שלו עביו חמש: **אמר מר זוטרא.** הא דתנן לא מכר את היציע והוא דאיכא ד' אמות על ד' אמות משוב בפני עצמו ואי לא לא: **לא את הבור.** סיפא דתמתני' דהמוכר את הבית לא מכר את היציע היא וקאמר דגם את הבור ואת הדות אינו בכלל בית: בור בחפירה. דות בבנין: **אע"פ שכתב לו.** בית זה אני מוכר לך ועומקה ורומה דלא אתא לרבויי אלא עליות ומעקה וקרקעית הבית שאם רצה מוכר לחפור תחת הבית לוקח מעכב עליו: **ר"נ.** גבי בור ודות אי הוי ד' אמות אינו מכור ואי לא לא תשיב בפני עצמו ומזדבן בהדי בית בתמיה והלא סתם בור לא הוי ארבע אמות רוחב **דבור קצר הוא: בור ודות תשמישתא לחוד.** שעמוקים הם ותשמישן למים ובית תשמישתא לחוד) לפיכך אינו בכלל בית אע"ג דלא הוי ד' אמות אבל יציע ובית חדא תשמישתא הוי הוא מקום דירה: **לא תשיב.** ובטיל לגבי בית: **השתא יציע.** שתשמישתה שוה לגמרי לשל בית אמרת לא אבל יציע ובית חדא תשמישתא הוי הוא מקום דירה. הלכך אי הוי ד' אמות חשוב הוא לעצמו ולא מכר ואי לא לא: השתא יציע. דתשמיש הבית הוא אמרת לא מזדבנא. חדר בפני עצמו דלאו תשמיש בית הוא אלא לישן בו או להצניע בו חפצים מביביא דלא מזדבן:

המוכר את הבית [א]לא מכר יציע ואע"פ שהיא פתוחה לתוכו [ב]ולא את החדר שלפנים הימנו [ג]ולא את הגג בזמן שיש לו מעקה גבוה עשרה טפחים ר' יהודה אומר אם יש לו צורת פתח אע"פ שאינו גבוה י' טפחים אינו מכור: **גמ'** מאי יציע הכא תרגימו אפתא רב יוסף אמר [ד]בדקא חלילה למאן דאמר אפתא לא מזדבנא כ"ש בדקא חלילה לא מזדבנא למ"ד בדקא חלילה אבל אפתא מזדבנא תאני רב יוסף שלש שמות יש לו יציע צלע תא יציע דכתיב [ה]היציע התחתונה חמש באמה רחבה צלע דכתיב [2]והצלעות צלע אל צלע שלש ושלשים פעמים תא דכתיב [3]והתא קנה אחד אורך וקנה אחד רחב ובין התאים חמש אמות ואי בעית אימא מהכא [ו]כותל ההיכל שש והתא שש כותל התא חמש אמר מר זוטרא [ז]והוא דהוי ארבע אמות אמר ליה רבינא למר זוטרא לדידך דאמרת עד דהוי ארבע אמות אלא מעתה גבי בור [ח]דתנן לא את הבור ולא את הדות אף על פי שכתב לו עומקא ורומא ה"נ אי הוו ארבע אמות אין אי לא לא הכי השתא התם הא תשמישתא לחוד והא תשמישתא לחוד הכא אידי ואידי חדא תשמישתא היא אי הוי ד' אמות חשיב ואי לא לא חשיב: ולא את החדר שלפנים הימנו: השתא יציע לא מיזדבן חדר מיבעיא לא

המוכר את הבית. תני רב יוסף ג' שמות יש לה יציע צלע ותא. איציע דקרא קאי דיציע דתמתני' כבר פירש רב יוסף גופיה דהוי בדקא חלילה ויציע דבהמ"ק לא מצינו בשום מקום שהיה עשוי כמין חלונות: **והצלעות** צלע אל צלע. וכתיב בהאי קרא ולא (ב) היו אוחזים בקירות הבית ובקרא דיציע כתיב לבלתי אחוז בקירות הבית ש"מ דצלע ויציע חד הוא: **ואיבעית אימא מהכא** כותל ההיכל שש. תימה לר"ת ולר"י דבתר קרא מייתי משנה דהוי כמו יהודה ועוד לקרא (ג) בפ"ק דקדושין (דף ו.) ואומר ר"י דהתם לא קפיד אלא אגשון ועוד אבל הכא דלא קאמר ועוד אתי שפיר וכענין זה מצינו בכמה מקומות (ב"ק דף לב:) דבר זה כתוב בתורה ושנו בנביאים ומשולש בכתובים ושנו במשנה: **והתא** שש. בתיכונה מיירי דאותה היתה שם אבל תחתונה לא היתה אלא חמש באמה רחבה וגו' ונראה לרבי לא נקט התחתונה משום דבנגד התחתונה היה כותל ההיכל עביו שבע אע"פ שכותל מזרחי של היכל שלא היה בו תאים היה שם עביו למעלה ולמטה שאר כתלי ההיכל שהיו בהן מגרעות היו למטה עביו ז' וכנגד התיכונה עביו שם כי המגרעת היא אמה ולכך התיכונה רחבה מן התחתונה אמה ולכך נקט תיכונה משום דניחא ליה למינקט בכותל היכל מערב שם כמו שמונה התם בכותל מזרח ואם הוה נקט בתחתונה הוה צריך למימר כותל היכל שבע והתא חמש וניחא ליה למינקט שם במערב כמו במזרח ועוד נראה לר"י דהמגרעות היו בין בכותל ההיכל בין בשלשה כותלי התא והמגרעת היתה חצי אמה מכל צד והיתה כותל ההיכל מלמטה שם ומחלה וכנגד התיכונה שם והשתא ניחא דכל התאים היו מרובעים התחתונה חמש על חמש והתיכונה שם על שם והעליונה שבע על שבע והא דתנן בתמ' מדות (פ"ד מ"ד) התחתונה רחבה ה' ורובד שם אמצעית שם ורובד שבע המגרעת קרי רובד לפי שהוא כעין שורה בולטת דרובד היינו שורה כדתנן במסכת תמיד (פ"א מ"ב) בית גדול היה ומוקף רובד של אבן ומפרש גגמ' דהיינו איצטווותא ועוד יש לפרש דבבית שני היתה יציע התחתונה שם והיה חלוק מבית ראשון כמו שמצינו שבלוקין תאים שלעתיד בתשכן דיחזקאל דכתיב התם ורוחב הצלע ד' אמות ה"נ שמא כך היו חלוקין מבית ראשון ומצינא למימר דחשיב שפיר מלמטה: לא

המוכר את הבית [1]לא מכר יציע ואע"פ שהיא פתוחה לתוכו [2]ולא את החדר שלפנים הימנו [3]ולא את הגג בזמן שיש לו מעקה גבוה עשרה טפחים ר' יהודה אומר אם יש לו צורת פתח אע"פ שאינו גבוה י' טפחים אינו מכור: **גמ'** מאי יציע הכא תרגימו אפתא רב יוסף אמר [4]בדקא חלילה למאן דאמר אפתא לא מזדבנא כ"ש בדקא חלילה לא מזדבנא למ"ד בדקא חלילה אבל אפתא מזדבנא תאני רב יוסף שלש שמות יש לו יציע צלע תא יציע דכתיב [5]היציע התחתונה חמש באמה רחבה צלע דכתיב [2]והצלעות צלע אל צלע שלש ושלשים פעמים תא דכתיב [3]והתא קנה אחד אורך וקנה אחד רחב ובין התאים חמש אמות ואי בעית אימא מהכא [6]כותל ההיכל שש והתא שש כותל התא חמש אמר מר זוטרא [7]והוא דהוי ארבע אמות אמר ליה רבינא למר זוטרא לדידך דאמרת עד דהוי ארבע אמות אלא מעתה גבי בור [8]דתנן לא את הבור ולא את הדות אף על פי שכתב לו עומקא ורומא ה"נ אי הוו ארבע אמות אין אי לא לא הכי השתא התם הא תשמישתא לחוד והא תשמישתא לחוד הכא אידי ואידי חדא תשמישתא היא אי הוי ד' אמות חשיב ואי לא לא חשיב: ולא את החדר שלפנים הימנו: השתא יציע לא מיזדבן חדר מיבעיא לא

מכר את היציע והוא דהויא יציע ד' אמות ברוחב דמקום חשוב בפני עצמו הוא: ה"נ. בור ודות אי הוי ד' רוחב אין מכורין אי לא לא והא בור לא הוי ד' אמות רוחב: דאי תשמישתא. בית לחוד הוא שהולכין בו ושוכבין בו ובור ודות עומדין לתשמיש אחר משה"ה אפי' פחות מד' אמות לא מכר אבל הכא גבי בית ויציע אידי ואידי חדא תשמיש מקום דירה. הלכך אי הוי ד' אמות חשוב הוא לעצמו ולא מכר ואי לא לא: השתא יציע. דתשמיש הבית הוא אמרת לא מזדבנא. חדר בפני עצמו דלאו תשמיש בית הוא אלא לישן בו או להצניע בו חפצים מביביא דלא מזדבן:

ב) מדות פ"ד מ"ו. ג) לקמן סד. ג) בפ"א דתמ. ד) בפ"א: לעכב ולישב.

תורה אור השלם

1 הַיְצִיעַ הַתַּחְתֹּנָה חָמֵשׁ בָּאַמָּה רָחְבָּהּ וְהַתִּיכֹנָה שֵׁשׁ בָּאַמָּה רָחְבָּהּ וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁבַע בָּאַמָּה רָחְבָּהּ כִּי מִגְרָעוֹת נָתַן לַבַּיִת סָבִיב חֹרֵצָה לִבְלִתִּי אֲחֹז בְּקִירוֹת הַבַּיִת: מלכים א ו ו

2 וְהַצְּלָעוֹת צֵלַע אֶל צֵלַע שְׁלֹשׁ וּשְׁלֹשִׁים פְּעָמִים וּבָאוֹת בְּקִיר אֲשֶׁר לַבַּיִת לִצְלָעוֹת סָבִיב סָבִיב לִהְיוֹת אֲחֻזִּים וְלֹא יִהְיוּ אֲחֻזִּים בְּקִיר הַבָּיִת: יחזקאל מא ו

3 וְהַתֵּא קָנֶה אֶחָד אֹרֶךְ וְקָנֶה אֶחָד רֹחַב וּבֵין הַתָּאִים חָמֵשׁ אַמּוֹת וְסִף הַשַּׁעַר מֵאֲצֶל אוּלָם הַשַּׁעַר מִהַבַּיִת קָנֶה אֶחָד:
יחזקאל מ ז

גליון הש"ס

מתני' לא מכר יציע. עי' בהגה"ש בפי' נדרים דף נו ע"א ד"ה ומכ"ש:

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה מדר וכו' ואין תשמישו דומה לשל בית: (ב) תוס' ד"ה ויכלונות וכו' ולא יהיו אחזים בקירות הבית: (ג) ד"ה ואינבעית וכו' ועוד לקרא דהכי מקשה בפ"ק דקדושין:

רבינו גרשום

המוכר את הבית. סתם: יציע. מפרש בגמ': שהיא פתוחה לתוכו. דמהו דתימא כיון דתשמישו בבית מכרו אפ"ה אינו מכור: בזמן שיש לו מעקה גבוה י' טפחים. דבר חשוב בפני עצמו לא מכרו. וכן היו רגילין שהיו משתמשין בגגותיהן: אפתא דהכא הוי עליה ולא בההוא אפתא דסוף חזקת הבתים: בדקא חלילה. הוא פרוזדור שערשין בפני הבית ולרעזין פוריי"א: מ"ד אפתא. אינו מוכר אע"פ שפתוח לבית כל שכן בדקא חלילה שלפני הבית שפתוח לחצר ולבית ודבר חשוב לעצמו: אבל מאן דאמר דבדקא חלילה. לא מיזדבנא דחשיבא: ג' שמות יש לו. במקרא: והיציע התחתונה. אלו לשכות שהיו בנויות חוץ לכותל בהמ"ק תחתים שנים ושלישים זו על גב זו. וכי האי גוונא היו בנויות דקי"ל דכותל ההיכל עביו שש אמות מלמטה כנגד היציע התחתונה והיא היתה חמש באמה רחבה וכנס אמה מכותל ההיכל כנגד תקרה של יציע התחתונה ועל אותה כניסה שוכבות קצות קורותיו של יציע וממנו ולמעלה כנגד יציע התיכונה היה עביו של כותל היכל חמש אמה ולהכי הוה תיכונה שש באמה רחבה וכנגד תקרה של תיכון כנס אמה בכותל היכל שעל אותה כניסה קצות קורות תיכון שוכבות וכנגד היציע שלישי היה עובי הכותל היכל ד' אמות. ולהכי והשלישית שבע באמה רחבה וכנס עוד אמה מקום שקורותיו שוכבות. נמצא מן תקרה השלישית ולמעלה עביו של כותל ג' אמה והיינו כי מגרעות היינו

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פכ"ה מהל' מכירה הל' ו סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' ריד סעיף ה:
ב ב ג מיי' שם הל' ב טוש"ע שם סעיף ב:
ג ד ה מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעיף ה:

לעזי רש"י

אפנטמ"ן [אפינטי"ן]. מבנה נמוך מאחורי בית או בצידו. לודר"ש [לורי"ש]. צריף.

מוסף רש"י

היציע התחתונה חמש באמה רחבה. והמיכונה שם באמה רחבה והעליונה שבע באמה רחבה, למה, כי מגרעות נתן לבית סביב חוצה, קומת הבית חמש אמות וכשעולה כותל ההיכל ממש אמות גורע את עביו וכנס בו אמה לפנים והניח על אותה כניסה דאשי קורות גג עליית הבית, שהיא קרקעית לאמצעית, וכשעולה עשר ממש אמה להניח דאשי קורות עליית האמצעית, שהיא קרקע העליונה, נמצאת אמצעית רחבה מן התחתונה אמה, והעליונה רחבה מן המיכונה אמה (מלכים א ו ו). **והצלעות צלע אל צלע.** תא אל תא ותא על תא (יחזקאל מא ה). **והתא.** הוא יציע שקורין אפנטו"ן בלע"ז (שם מ ז). **לא את הבור ולא את הדות.** המוכר את הבית לא מכר את הבור שכתב לו את הדות, בור בחפירה בלא בנין כתלים, ודות בבנין (ערכין יט.). אף על פי שכתב לו עומקא ורומא. כדאוקמא רב דימי בגמרא (לקמן סב.) דעומקא ורומא בקמא לא קני ולהני עומקא ורומא למיקני עומקא ורומא ולא למיקני בור ודות שתשמישן אלון מן הבית, שאינו עשוי אלא לשאוב ממנו מים (לקמן סד. וכעי"ז לקמן קלח).

רבינו גרשום (המשך)

כניסות לבלתי אחוז בקירות הבית בדי שלא יהיו צריכין לנקוב הכותל בשביל הנחת הקורות שלא יהא הכותל רעוע: והצלעות צלע אל צלע. ולא יהיו אחוזות בקירות הבית אלא כדאמרן במגרעות: והתא. היינו יציע: ובין התאים. כלומר בין תא לתא ה' אמות: ואיבעית אימא מהכא. מצי יליף דתא היינו יציע של אחר הבית דקא חשיב במדות דכותל ההיכל עביו שש והתא שש היינו יציע: אמר מר זוטרא. היכי אמרי' מכר את הבית סתם דלא בור ודות אי הוי ד' רוחב אין מכורין אי לא לא והא בור לא הוי ד' אמות רוחב: דאי תשמישתא. בית לחוד הוא שהולכין בו ושוכבין בו ובור ודות עומדין לתשמיש אחר משה"ה אפי' פחות מד' אמות לא מכר אבל הכא גבי בית ויציע אידי ואידי חדא תשמיש מקום דירה. הלכך אי הוי ד' אמות חשוב הוא לעצמו ולא מכר ואי לא לא: השתא יציע. דתשמיש הבית הוא אמרת לא מזדבנא. חדר בפני עצמו דלאו תשמיש בית הוא אלא לישן בו או להצניע בו חפצים מביביא דלא מזדבן: